

Vértes György

1902—1976

A Magyar Szocialista Munkáspárt Budapesti Bizottsága, a Kulturális Minisztérium és a Magyar Írók Szövetsége nevében utolsó főhajtással búcsúzom Vértes Györgytől.

Az ember, akit most gyászolunk, legjellemzőbb tulajdonságát tekintve: kommunista volt. Azok közé tartozott, akik Marx diadalmas bejelentéséhez hiven nemcsak magyarázzák, de át is alakítják a világot. Azok közé tartozott, akik rendelkeztek az értelem szükséges fényével és a jellem kellő erejével, hogy ráleljenek a haladás útjára, hogy bátran előre is lépkedjenek rajta, vállalván azt a szép kockázatot, amely nélkül nincsen tartalmas élet.

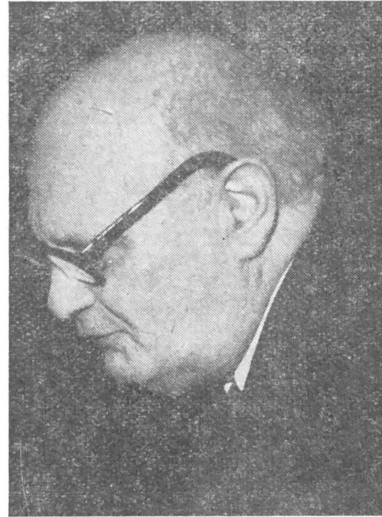
Az övé: igazán tartalmas élet volt!

Már középiskolás diák korában, a Magyar Tanácsköztársaság idején a haladó diákmozgalmak egyik vezetője lett, s emiatt emigrálni kényszerült az ellenforradalom terrorja elől. Bécsben és Prágában folytatta műegyetemi tanulmányait, de hamarosan ismét a magyar kommunista mozgalom céljainak rendelte alá ereje javát és voltaképpen létbiztonságát, vagyis egész életét. 1929-től az illegális párt aktív munkásként dolgozott. Széles látóköre, műveltsége kiválóan alkalmassá tette, hogy az illegális párt kultúrpolitikájának egyik alapítója s a magyarországi haladó irodalom egyik szervezője legyen. Ebben a minőségében főként a Gondolat című folyóirat társszerkesztőjeként végzett kimagaslóan értékes munkát. A haladó magyar irodalom olyan tehetséges képviselőit gyűjtötte a kommunista szellemű folyóirat köré, mint József Attila, Veres Péter, Déry Tibor, Bálint György, Darvas József, Zelk Zoltán, Radnóti Miklós, Fodor József.

A művészetek iránti különleges érzékenysége és a szocialista kultúra ügye iránti vonzalma következtében az irodalmi szervező munkán túl egyik alapítója volt a Szocialista Képzőművészek Csoportjának is, és közeli, elvi-eszmei barátság fűzte a szocialista képzőművészet számos nagy alakjához.

Szervezőként, gondolkodóként, elméleti íróként is jelentőset alkotott már abban az időben. Nemcsak műsokat művelt, hanem szüntelenül művelődött is. Nem pusztán csak a jelszavaknak a jegyében élt, hogy: sum, azaz: vagyok, hanem sokkal inkább annak a jegyében, hogy: sursum, — tehát: felfelé!

Elhangzott Vértes György búcsúztatásán

MTI Fotó — Vigovszky Ferenc felvétele

Munkáját, honi létezését túlságosan veszélyesnek ítélte a Horthy-rezsim, és amint lecsaphattak rá, börtönre ítélték. Három évi börtön után, a háború alatt szabadult ki, és gondolkodásának, természetének megfelelően, azonnal csatlakozott az ellenállási mozgalomhoz.

A felszabadulást követő évtizedekben is főként szerkesztői, irodalomszervezői képességeit gyümölcsöztette. Lukács Györggyel együtt a Fórum című folyóiratot szerkesztette, majd közel húsz esztendőn át az Országgyűlési Könyvtár igazgatójaként dolgozott, és itt, ebben az új munkakörben is elévülhetetlen érdemeket szerzett.

Akkor került az Országgyűlési Könyvtár élére, amikor 1952-ben a könyvtár megnyitotta kapuit a nyilvánosság előtt, és ezzel feladatköre, jellege, mi több: hangulata egycsapásra megváltozott. Az olvasótermekbe, amelyeket azelőtt csak a képviselők látogathattak, évről-évre növekvő számban mentek a történészek, a jogtudomány kutatói, oktatói, politikusok, az államigazgatás dolgozói, írók és újságírók és nem utolsósorban az egyetemi diákok, a tanulni vágyó fiatalok.

Azokból a tanácsköztársasági iratokból és kiadványokból, amelyeket a Horthy-korszakban ellenséges dokumentumokként gyűjtöttek és kezeltek, több éves szívós munkával különgyűjteményt hozott létre Vértes György, és ez a kü-

lőngyűjtemény azóta is szolgálja a kor-
szak kutatóit, népszerűsíti a Tanácsköz-
társaság eszméit.

Az ő könyvtárosi tevékenységéhez fű-
ződik az Egyesült Nemzetek Szervezete
magyarországi letéti könyvtárának létre-
hozása is, amely a könyvtáron belül kül-
lön egységet képezve nemcsak az ENSZ
dokumentumait tartalmazza, hanem a
teljes népszövetségi anyagot is.

Nagy értékű munkásságra és nagyívű
életre tett most pontot a halál. Vége lett
a munkának, a hivatásnak, amelybe ter-

mészete szerint oly hevesen vetette ma-
gát Vértés György. Küzdéseit, csatáit
nem mindig diadal követte, hanem a ku-
darcot és újrakezdések keservét is meg-
kelltt ismernie.

A kor, amelynek fiaként született és
élt, keményen bánt azokkal, akik az igé-
nyességre, igazságosságra és a különb-
elvi minőségre törtek, ő pedig ilyen alkat
volt. Elszántan vállalta sorsát, amely a
magyar kommunista értelmiség sorsa
volt, mégpedig maradandó példát muta-
tó sorsa.

C s á k G y u l a

Az IFLA új alapszabály-tervezete

Nem volt-e túlzás, hogy első pillantásra csupán adminisztratív jellegűnek tűnő
kérdést tűzött az IFLA vezetősége az 1975. évi, Oslóban tartott közgyűlésének napi-
rendjére, nevezetesen az új alapszabály-tervezet megvitatását? Vajon megerdemeelte-e
ez a téma és ez a dokumentum azt a figyelmet és azt a sok energiát, amit a főtítkárság,
a végrehajtó bizottság, a tagegyesületek és az intézményi tagok a közgyűlés előtt,
alatt és után ráfordítottak? Valóban akkora jelentősége van a szervezeti és működési
formák rendezésének egy nemzetközi szövetség életében?

Azt hiszem, minden szervezetnek, hacsak nem kívánja magát kitenni a megme-
revedés, a valóságban lejátszódó folyamatoktól való elszakadás veszélyének, időről
időre önvizsgálatot kell tartania, céljait, tevékenységét, szervezeti kereteit egybe kell
vetnie az általa szolgált területen bekövetkezett változásokkal, s ha úgy látja, hogy
a kívánatos összhang megbomlott, a jelen és a jövő szükségleteit és fejlődési ten-
denciáit felmérve újra kell fogalmaznia célkitűzéseit, új tevékenységi irányokat
kell kijelölnie, s ezeknek megfelelő szervezeti kereteket kell építenie. Gondoljunk
csak a magunk háza tájára: örvendetesen fellendült, tartalmilag gazdagodott a Ma-
gyar Könyvtárosok Egyesületének tevékenysége az utóbbi három-négy évben. E fejlő-
dési szakasz elejére tevődik egyesületünk új alapszabályának kidolgozása és jóvá-
hagyása: alig tagadható az összefüggés az elért eredmények és az új alapszabály
között. Korántsem állítom, hogy az utóbbiból következnek az előbbieket, csupán azt,
hogy az egyébként is utat törő fejlődést kedvezően befolyásolták, sőt ösztönözték,
a helyesen felismert irányba terelték az újrafogalmazott szabályozások.

Az évforduló jegyében

Valami ilyesminek vagyunk tanúi az IFLA esetében is. Az 50. születésnapjára ké-
szülő szövetségnek mind a vezetősége, mind a tagsága már jó ideje érzi és látja,
hogy elmúltak azok az idők, amikor eredménynek lehetett elkönyvelni a pusztán létet,
s meg lehetett elégedni a közgyűlések fórumán tartott vagy meghallgatott előadások-
kal, a programba iktatott vagy azon kívüli nézet- és tapasztalatcserével. Mutakoztak
is már azok a jelenségek, amelyek bizonyítják, hogy a szövetség igyekszik a kor köve-
telményeinek megfelelő tevékenységet kifejteni. Nézzük ezek közül a legfontosab-
bokat!

Ahogy néhány vezető tisztségviselő kifejezte: ideje, hogy az IFLA-ban a jó
szándékú amatőrizmust igazi professzionalizmus váltsa fel, azaz a könyvtáros szak-
ma legfontosabb időszakos problémáival az adott kérdés nemzetközileg elismert leg-
jobb szakértői foglalkozzanak ahelyett, hogy ötletszerűen felmerülő, perifériás je-
lentőségű, egyéni érdeklődést tükröző témák kössék le az erőket. Ez a törekvés mu-
tatkozik meg abban, hogy elkészült az IFLA középtávú szakmai terve, amely gondos
mérlegelés eredményeképpen tartalmazza a valóban közérdeklő tennivalókat, hogy
már két ún. szakmai egység működik (az Egyetemes Bibliográfiai Számbavétel Nem-
zetközi Irodája, valamint a Nemzetközi Kölcsönzés Irodája), hogy szaporodnak az
olyan kiadványok, amelyek közvetlen segítséget nyújtanak az egyes országok könyv-
tárügyi fejlesztéséhez vagy a napi könyvtári munkához (például a közművelődési
könyvtári ellátás normatívái vagy a címléfrási szabályzatok).

Az elmélyültebbé váló és magasabb színvonalon folyó szakmai tevékenységet vi-
szont egyre nehezebb a régi szervezeti keretek közé szorítani. Hogyan is egyez-
tethető össze a szolid szakmai munka és ennek irányítása azzal, amit nemcsak mi,